

СТРАТЕГІЯ 2020

**ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ
В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
ФОНД ПРЕЗИДЕНТІВ УКРАЇНИ

**«Інформаційні технології в державному
управлінні»
Ініціативи Президента України**

Інформаційно–бібліографічний бюлетень

Головний редактор

С. В. Полтавець, в.о.директора Фонду Президентів України,
канд. політ. наук, ст. наук. співроб.

Відповідальні за випуск

В.М. Удовик, ст. наук. співроб. інформаційно–аналітичного відділу
Фонду Президентів України, канд. іст. наук

Інформаційні та бібліографічні матеріали підготували

В.М. Удовик, Л.Г. Дем'яненко,
М.Б. Кушнарьова, Є.В. Глушук

Заснований у 2014 році
Виходить один раз на місяць

Адреса редакції:

НБУВ, пр–т Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
Тел. (044) 525–54–70
E–mail: fpu@nbuv.org.ua

Передрук – тільки з дозволу редакції

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2020

Передрук за погодженням

«Інформаційні технології в державному управлінні» (Ініціативи Президента України)

Випуск 08 (82)

(огляд матеріалів ЗМІ за 1 – 31 серпня 2020 р.)

Зміст

Анонс.....	4
Офіційна інформація.....	8
Регіональні ініціативи.....	18
Експертний погляд.....	20
Блоги та соціальні мережі	25
Зарубіжний досвід.....	35
Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування.....	40

Анонс

01 вересня 2020 р. (м. Київ)

КОНКУРС «SMART МІСТО 2020».

Оголошено конкурс серед українських міст «SMART МІСТО 2020».

Для участі у конкурсі необхідно до 1 вересня заповнити онлайн Заявку на сайті <http://forum.kyivsmartcity.com/awards>, в якій вказати про успішні проекти вашого міста, що були реалізовані протягом року.

Запрошуємо представників міст взяти участь у конкурсі «SMART МІСТО 2020»: продемонструвати втілені інноваційні проекти та позмагатися за звання найкращих **у восьми номінаціях**:

1. Найкраще децентралізоване місто (Успішне створення громад, фінансування, законодавча діяльність. Роль місцевого бізнесу).

2. Найкраще інклюзивне місто (Найкращі умови доступу до соціальних благ. Розвиток співпраці та відповідальне урядування. Забезпечення рівних можливостей для всіх).

3. Найкраще цифрове місто (Впровадження прогресивних цифрових трансформацій (AI, датчики, IoT, кібербезпека, конфіденційність, блокчейн технології).

4. Найкраще мобільне місто (Перевезення, громадський транспорт, каршейрінг. Розвиток електро та велоінфраструктури міста).

5. Найкраще екологічне місто (Впровадження прогресивних ЕКО технологій, розумне поводження з відходами).

6. Найкраще Smart безпечне місто (Громадська безпека, планування, реагування на надзвичайні ситуації, аналітичні комплекси з забезпечення фізичної безпеки людини в розрізі міста).

7. Найкраще архітектурне місто (Успішне впровадження розумних систем в архітектурі, містобудуванні).

8. Найкраще енергоефективне місто. (Ефективне використання паливно-енергетичних ресурсів, застосування енергозберігаючих технологій, енергетичний розвиток громад).

Кожен учасник може подати необмежену кількість проектів у будь-яку з номінацій, але не має права подавати один і той самий проект в кілька різних номінацій. Якщо цілі проекту відповідають кільком номінаціям, учасник має обрати лише одну, найбільш відповідну (<https://www.auc.org.ua/novyna/konkurs-smart-misto-2020-podacha-zayavok-do-1-veresnya>).

10 вересня 2020 р. (м. Київ)

Модернізація платформи управління електронними послугами для роботи з виконавчими провадженнями.

Швейцарсько-українська Програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP) оголошує конкурс на надання послуг з модернізації платформи управління електронними послугами, що є складовою Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія», для реалізації можливості фізичних осіб переглядати і сплачувати борги за виконавчими провадженнями та інтеграції модуля платіжної системи, як складової Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія».

Програма EGAP, що фінансується Швейцарською агенцією розвитку та співробітництва, та реалізується Фондом Східна Європа та Фондом Innovabridge у партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України, спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для вдосконалення якості врядування, покращення взаємодії влади та громадян, та сприяння соціальним інноваціям в Україні.

У партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України, програма EGAP працює над реалізацією можливості фізичних осіб переглядати і сплачувати борги за виконавчими провадженнями на єдиному порталі державних послуг Дія. Це дозволить громадянам швидко та оперативно перевіряти наявність та стан виконавчих проваджень та сплачувати борги. Портал Дія при цьому має взаємодіяти з Автоматизованою системою виконавчого провадження, що працює відповідно до наказу Мін'юсту від 05.08.2016 № 2432/5.

В рамках цієї роботи оголошується конкурс на послуги з модернізації платформи управління електронними послугами, що є складовою Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія», для реалізації можливості фізичних осіб переглядати і сплачувати борги за виконавчими провадженнями та інтеграції модуля платіжної системи, як складової Єдиного державного веб-порталу електронних послуг «Портал Дія» відповідно до технічних вимог (наведені у додатку).

Вимоги до виконавця:

- досвід розробки програмного забезпечення не менше 2 років;
- досвід створення щонайменше двох систем аналогічної складності.

Критерії відбору:

- ціна;
- термін виконання завдання;
- досвід виконання аналогічних завдань.

Порядок подання пропозицій:

Пропозиції приймаються від фізичних осіб-підприємців (далі – ФОП) та юридичних осіб (далі – ЮО).

Пропозиція оформлюється на бланку ЮО/ФОП (за наявності) відповідно до аплікаційної форми (посилання під заголовком оголошення), підписується уповноваженою посадовою особою учасника та скріплюється печаткою (за наявності). До ***пропозиції обов'язково має бути додана:***

- копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- копія документу, що підтверджує повноваження посадової особи, яка представляє заявника.

Пропозиції (пакет документів) подаються у запечатаному конверті, завіреному підписом уповноваженої посадової особи учасника та печаткою (за наявності), електронна копія пропозицій має бути надіслана на електронну пошту tender@egap.in.ua.

На конверті повинно бути зазначено повне найменування або ПІБ заявника, його місцезнаходження, прізвище, ім'я, по батькові уповноваженої особи, ідентифікаційний код за ЄДРПОУ, номери контактних телефонів.

Просимо звернути увагу, що Фонд Східна Європа є суб'єктом, що звільняється від сплати податку на додану вартість, на підставі статті 3.1 Угоди між Урядом України та Урядом Швейцарської Конфедерації про технічне та фінансове співробітництво від 13 жовтня 1997 року, реєстраційної картки проекту №4278-01, та пункту 3.2 статті 3 Податкового кодексу України. Тобто, Фонд Східна Європа проводить оплату за товари без врахування ПДВ.

Терміни та адреса подання заявок:

Оригінали заявок на участь у конкурсі мають бути отримані Фондом Східна Європа в паперовому вигляді на адресу Програми EGAP Фонду Східна Європа не пізніше 18:00 10 вересня 2020 року.

Адреса: Програма EGAP, Фонд Східна Європа вул. Саксаганського 96, 5 поверх, офіс 508 Київ, 01032 Україна
(<http://egap.in.ua/competitions/modernizatsiia-platformy-upravlinnia-elektronnymu-posluhamy-dlia-roboty-z-vykonavchymy-provadzheniamy>).

18–19 Ноября, 2020 г. (Санкт-Петербург, РФ)

Седьмая международная конференция «Электронное управление и открытое общество: вызовы Евразии» (Electronic Governance and Open Society: Challenges in Eurasia) EGOSE-2020

Организаторы: Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего образования «Национальный исследовательский университет ИТМО» (Университет ИТМО) и Северо-Западный Институт Управления Российской академии народного хозяйства и государственной службы при Президенте РФ (СЗИУ РАНХиГС)

Важная задача конференции – способствовать формированию в Евразийском пространстве международного сообщества специалистов, ведущих исследования и разработки в области технологий информационного общества, электронного правительства, электронного управления и электронной демократии. Конференция способствуют изучению зарубежного опыта и развитию международного сотрудничества в данной области. С 2014 г. конференция стала международной и единственной англоязычной конференцией в России по заявленной тематике.

По причине пандемии COVID-19, в этот раз конференция будет проводиться в смешанном формате: очном, для тех кто желает и может приехать в Санкт-Петербург и в формате ZOOM-конференции для тех, кто предпочтет участвовать дистанционно.

Программный комитет EGOSE-2020 приглашает авторов предлагать к презентации и публикации оригинальные работы *по следующим тематикам:*

- Электронное управление и Евразийская интеграция
  - Перспективы и проблемы «Открытого правительства»
  - Информационное общество и электронное управление
  - Электронное правительство, ориентированное на граждан
  - Создание умных городов
  - Умный город, Умный гражданин и качество жизни
  - Электронное управление и моделирование политик
  - Электронное участие и инициативное бюджетирование
  - Социальные сети: инструменты анализа, участие и эффекты
  - Практические примеры, эффекты и тенденции электронных трансформаций в государственном и муниципальном управлении
- Рабочий язык конференции – английский.

Рецензирование и оценка поданных на конференцию статей осуществляется международным программным комитетом по стандартной процедуре двойного слепого рецензирования (минимум три рецензии) для обеспечения высокого научного уровня конференции и избежания конфликта интересов.

Публикация: Поданные и успешно прошедшие процедуру рецензирования статьи будут опубликованы в сборнике Communications in Computer and Information Science (CCIS) издательства Springer, индексируемого в Scopus и других индексах при условии оплаты регистрационного взноса и презентации статьи на конференции, как минимум, одним из авторов. К публикации принимается не более двух статей одного автора.

Место проведения конференции: Санкт-Петербург, ул. Ломоносова д.9. Университет ИТМО (<http://egov-conf.ifmo.ru/rus.html>).

Офіційна інформація

27 серпня запрацював Гід з державних послуг – інформаційний онлайн-портал про всі сервіси, що надаються органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Гід з державних послуг на порталі Дія містить інформацію щодо 1 000 послуг – про місце, спосіб, термін, вартість, результати отримання послуг, а також необхідні документи та спосіб оскарження їх результатів.

Гід доступний у двох форматах відкритих даних: Excel та Json.

Віктор Лях, президент Фонду Східна Європа:

Одне з важливих завдань Гіду з державних послуг – мінімізувати побутову корупцію та необхідність звертатися за послугами до посередників

За типом матеріалу

Всі 3

Послуги 2

Життєві ситуації 1

Послуги

Реєстрація народження дитини (Державна реєстрація народження з одночасним визначенням її походження)

Паспорт громадянина України з безконтактним електронним носієм у разі обміну паспорта громадянина України зразка 1994 року у формі книжечки (Оформлення і видача паспорта громадянина України з безконтактним електронним носієм у разі обміну паспорта громадянина України зразка 1994 року (у формі книжечки) у зв'язку: зі зміною інформації, внесеної до паспорта (прізвища, імені, по батькові, дати народження, місця народження); виявлення помилки в інформації, внесеної до паспорта; непридатності паспорта для подальшого використання; якщо особа досягла 25- чи 45-річного віку та не звернулася в установленому законодавством порядку не пізніше як через місяць після досягнення відповідного віку для вклеювання до паспорта громадянина України зразка 1994 року нових фотокарток; у разі обміну паспорта громадянина України зразка 1994 року на паспорт громадянина України з безконтактним електронним носієм (за бажанням))

Життєві ситуації

Що можна дізнатися

Наразі Гід містить дані щодо 1000 послуг, що розподілені за 17 категоріями сфер діяльності та упорядковані за 36 життєвими подіями.

Якщо ви плануєте відкрити бізнес, змінити місце проживання, народити дитину, купити авто або займатися інвестуванням – всю інформацію про місце, спосіб, строки, вартість, результати отримання послуг можна знайти на порталі.

Реєстрація місця проживання

Ідентифікатор послуги 00034	Повна назва Реєстрація місця проживання
Строк до 1 днів	Інформація про послугу Місцем постійного проживання закон вважає адресу, за якою людина проживає більше шести місяців на рік. Відповідно до законодавства, особі, яка знялася з реєстрації в одному місці, надається тридцять Детальніше

Як отримати і що для цього потрібно

+

Офіційне підтвердження

Гід є офіційним джерелом про державні послуги в Україні. Якщо орган виконавчої влади чи місцевого самоврядування при наданні певної послуги вимагатиме довідку, яку не згадано на Гіді, посилання на Гід є аргументом для громадян – не надавати відповідні документи.

У майбутньому гід продовжуватиме поповнюватися послугами та життєвими ситуаціями. Якщо ви не знайшли інформацію про необхідну послугу, можна заповнити зворотний зв'язок на сайті *(Владислава Шевченко В Україні з'явився Гід з державних послуг – знайти інформацію щодо 1 000 послуг // <https://nachasi.com/2020/08/27/guide-diia-1>. – 2020. – 27.08)*.

Кабінет Міністрів ухвалив постанову «Про затвердження Порядку формування і ведення ліцензійного реєстру».

Постанова встановлює перелік відомостей, які містяться у реєстрі, порядок його формування та ведення.

Ліцензійний реєстр ведеться в електронній формі органом ліцензування. Постанова визначає, які відомості та в які строки має бути внесено у реєстр. Інформація з реєстру є відкритою та загальнодоступною (окрім паспортних даних та РНОКПП).

Завдяки ухваленій постанові реєстр стане більш зручним як для органів ліцензування так і для споживачів. А також буде значно зменшено витрати часу та коштів на отримання актуальної інформації з реєстру.

Постанова також забезпечить прозорість порядку розгляду документів та прийняття рішень органами ліцензування. А також відкритість даних щодо кількості і місць знаходження суб'єктів господарювання, які мають право провадити господарську діяльність, що підлягає ліцензуванню *(Уряд затвердив порядок формування і ведення ліцензійного реєстру // <https://thedigital.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-poryadok-formuvannya-i-vedennya-litsenziynogo-reestru>. – 2020. – 26.08)*.

Віцепрем'єр-міністр Михайло Федоров зустрівся з Надзвичайним і Повноважним Послом Федеративної Республіки Німеччина в Україні, Анкою Фельдгузен, щоб обговорити ключові проєкти та напрями роботи Міністерства цифрової трансформації України.

До 2024 року Мінцифри повинно досягти чотирьох ключових цілей: забезпечити громадян та бізнес онлайн-доступом до 100 % публічних послуг; 95 % населених пунктів, їхні соціальні об'єкти та транспортну інфраструктуру покрити високошвидкісним інтернетом; залучити до програми розвитку цифрових навичок 6 млн українців та наростити частку ІТ-бізнесу у ВВП країни до 10 %.

Вперше у Верховній Раді України створено комітет з питань цифрової трансформації, який у взаємодії з Міністерством формує політику в цій галузі через вирішення різноманітних законодавчих питань. У кожному міністерстві створено посаду заступника міністра із діджиталізації (CDTO), який відповідає за реалізацію проєктів цифрової трансформації у своїй сфері.

Михайло Федоров:

«Це новий рівень менеджменту державної політики. Нам вдалося зробити історичну річ – побудувати організаційну структуру, що дозволяє реалізовувати цифрову трансформацію України швидко і якісно, пронизуючи всі сфери життя на всіх рівнях і регіонах».

Він також додав, що наразі Міністерство особливу увагу приділяє реформі структури Держспецзв'язку, що відповідає за захист держави від внутрішніх і зовнішніх кіберзагроз. У свою чергу Надзвичайний і Повноважний Посол Федеративної Республіки Німеччина в Україні, Анка Фельдгузен, відзначила, що європейська спільнота позитивно оцінює досягнення України в сфері електронного урядування та цифрової трансформації.

Анка Фельдгузен:

«Міністерство працює менше року, але те, що вам вдалося, нас приємно вражає. Запроваджені технологічні рішення сприяють зменшенню корупційних ризиків та інноваційному розвитку України. Німеччина відкрита для обміну досвідом з Мінцифри» *(Грицина Михайло Німеччина підтримала ініціативу Міністерства цифрової трансформації // <https://pingvin.pro/gadgets/news-gadgets/nimechchyna-pidtrymala-inicziatyvu-ministerstva-cyfrovoyi-transformacziyi.html>. – 2020. –19.08).*

Урядовий портал розповідає, що Міністерством соціальної політики України та Державним підприємством «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України» спільно з Урядово-громадською ініціативою «Разом проти корупції» в рамках реалізації проєкту «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що впроваджується за підтримки Швейцарії та надається через Швейцарську агенцію розвитку і співробітництва (SDC),

переведено в електронну форму Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги.

Розроблений інтерфейс дозволить спростити доступ користувачів до Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги з можливістю безоплатного пошуку відомостей за найменуванням, місцезнаходженням, кодом ЄДРПОУ та іншими даними отримувача гуманітарної допомоги.

Це перший етап впровадження Автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги, яка відповідно до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання організації ведення Автоматизованої системи реєстрації гуманітарної допомоги» передбачає створення єдиної інформаційної системи ведення Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги, реєстру вантажів (товарів), коштів, у тому числі в іноземній валюті, виконаних робіт, наданих послуг гуманітарною допомогою, а також контролю за її цільовим використанням.

Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги є загальнодоступним за посиланням, а також на офіційному веб-сайті Мінсоцполітики (***В Україні створено Єдиний реєстр отримувачів гуманітарної допомоги // <https://news.dtkr.ua/state/zed/64237>. – 2020. –15.08***).

Діджиталізація МОЗ.

Як зазначив заступник міністра охорони здоров'я України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Ярослав Кучер на брифінгу у Дніпропетровській області, МОЗ збирається інтегрувати електронні сервіси до державного застосування «Дія».

Зокрема очікується, що з програмою об'єднають електронний кабінет пацієнта. Окрім того, заступник міністра повідомив, що електронна система eHealth активно використовується у боротьбі з COVID-19. МОЗ аналізує дані про пацієнтів – система допомагає отримати реальну оцінку ситуації, що відбувається в тому чи іншому медичному закладі.

Також вже у наступному місяці міністерство планує запуснути електронний медичний документ, що засвідчує народження дитини.

Цю ініціативу збираються реалізувати у рамках проекту «Малятко». Цифрова система замінить паперову форму 103 для новонароджених.

До того ж Ярослав Кучер на брифінгу повідомив про завершення тестування спрощеної моделі системи електронних лікарняних. МОЗ виявило певні недоліки, які усунуть і вже на початку наступного року зроблять повноцінний запуск е-лікарняних з повною інтеграцією в eHealth (***Станіслав Троянов Діджиталізація МОЗ: у міністерстві планують об'єднати кабінет пацієнта та застосунок «Дія» // <https://nachasi.com/2020/08/14/digitalization-moz>. – 2020. –14.08***).

У Мінцифрі сподіваються, що прийняття цих законопроектів сприятиме тому, що Україна протягом найближчих років стане лідером

в індустрії інформаційних технологій, а частка ІТ-індустрії у загальному ВВП України зросте до 10 %.

Дія City – це спеціальний податковий та регуляторний режим для ІТ-компаній. В рамках концепції Дія City для ІТ-компаній, стартапів та освітніх організацій запропонують різні зручні послуги, податкові послаблення, спрощений режим валютних розрахунків та можливість використовувати англійське право для вирішення суперечок.

Концепцію вперше представили у травні 2020 року, але тоді у Мінцифрі розповіли, що перспектива її реалізації не короткострокова – планували створити цю платформу протягом 5-10 років.

Законопроекти необхідні для запуску

Нещодавно у Раді зареєстрували проєкт закону №3979 «Про заходи щодо стимулювання розвитку ІТ-індустрії в Україні». Він є профільним законопроектом, в який зазначає основні заходи стимулювання розвитку ІТ-індустрії та регламентує роботу Дія City.

Профільним законопроектом планують запровадити:

- Особливий режим оподаткування ІТ-індустрії
- Спеціальну модель оподаткування доходів працівників ІТ-індустрії
- Можливості вибору контрактної форми трудового договору під час оформлення трудових відносин в ІТ-компаніях.

Також є можливість того, що резидентам Dіia City дозволять продовжувати роботу з ФОПами, але за умови, що їхня кількість не перевищуватиме 50 %

До того ж законопроект має критерії, за якими ІТ-компанії зможуть отримати резидентство Дія City:

- Компанія, відповідно до їх установчих документів та відомостей в ЄДР, має здійснювати виключно види діяльності ІТ-індустрії
- Середньомісячна зарплата працівників компанії становить 1 200 євро
- Витрати компанії на оплату праці працівників у загальній структурі її витрат має становити не менше ніж 70 %
- Резидентство матимуть змогу отримати стартапи, якщо компанія залучила фінансування від одного або декількох венчурних фондів або інших інституційних інвесторів на загальну суму не менше 50 000 євро
- Стартап або його учасники взяли участь в акселераційній програмі та отримали від уповноваженого органу акселераційної програми документ, що підтверджує успішне її проходження.

Окрім того, в парламенті зареєстрували інший проєкт закону, згідно з яким буде встановлено спеціальні податкові умови для працівників у сфері ІТ – закон №3933-1:

Згідно з ініціативою, податки будуть такими:

Працівники ІТ-індустрії заплатять 5 % податку з доходів фізичної особи та 5 % єдиного соціального внеску, але лише за умови, якщо сума ЄСВ буде не меншою, ніж подвійний розмір мінімального ЄСВ, що наразі становить 2078₴.

Таким чином, аби претендувати на таку ставку податку потрібно заробляти щонайменше 41560₴ або \$1500, що відсікає значну кількість ІТ-спеціалістів (всі працівники junior-рівня, а також багато персоналу, що працює не за ІТ-спеціальностями, але в ІТ-компаніях)

Крім того, нова схема оподаткування зарплат є менш вигідною за форму співпраці з використанням ФОП. При зарплаті 41 560₴:

ФОП заплатить 3117₴ податків на місяць

Працівник на запропонованій схемі заплатить 4156₴ на місяць

А за умови переведення на звичайний механізм працевлаштування працівників з нижчими зарплатами податкове навантаження зростає одразу у 8 разів – до 41,5 %.

Також законопроект пропонує введення податку на виведений капітал за ставкою 18 % замість податку на прибуток.

Право на користування податковими пільгами матимуть ІТ-компанії, що відповідатимуть вимогам профільного законопроекту та будуть включені до спеціального реєстру, ведення якого здійснюватиме уповноважений орган.

Наразі законопроекти знаходяться на стадії остаточного доопрацювання (*Станіслав Троянов У Парламенті зареєстрували два необхідні законопроекти для запуску Dія City // <https://nachasi.com/2020/08/11/dia-city>. – 2020. – 11.08).*

Мінцифри та МВС презентували освітній серіал про онлайн-інструменти протидії домашньому насильству.

Міністерство цифрової трансформації України та Міністерство внутрішніх справ України презентували новий освітній серіал на платформі Дія.Цифрова освіта «Онлайн-інструменти протидії домашньому насильству».

Участь в освітньому серіалі взяли: Даніель Салем, Марія Єфросініна, Тауанна, Катерина Павліченко, Олександр Фацевич, Альона Гудкова, Леся Матвеева, Олексій Білошицький, Олена Дашутіна.

Під час презентації освітнього серіалу заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції Валерія Іонан розповіла про призначення освітнього серіалу.

«З освітнього серіалу на платформі Дія.Цифрова освіта можна дізнатись про те, що таке домашнє насильство, яким воно буває, до кого звертатися по допомогу, законодавство та повноваження поліції, планування власної безпеки, як допомогти постраждалим від домашнього насильства», – підкреслила Валерія Іонан.

Заступниця Міністра внутрішніх справ України Катерина Павліченко підкреслила, що освітній серіал є якісно новим продуктом, який дозволяє не тільки інформувати населення, що таке домашнє насильство і як діяти, а також навчає населення новітніми інструментами, які можуть допомогти.

Заступник голови Національної поліції України Олександр Фацевич підкреслив, що освітній серіал дає можливість створити довірливу комунікацію між населенням і поліцією.

Тимчасово повірений у справах Канади в Україні Руслан Кац наголосив, що пандемія створила виклики для жертв домашнього насильства.

«Для жертв домашнього насильства дім не є безпечним місцем, а місцем кошмарів», – заявив Руслан Кац.

Освітній серіал створено за підтримки Канадсько-українського проекту розвитку поліції (CUPDP) коштом Уряду Канади. Його можна безкоштовно переглянути за посиланням: <https://osvita.dii.gov.ua/courses/countering-domestic-violence> (*Презентуємо онлайн-інструменти протидії домашньому насильству // <https://thedigital.gov.ua/news/prezentuemo-onlayn-instrumenti-protidii-domashnomu-nasilstvu>. – 2020. – 07.08*).

В Україні планують побудувати дата-центр потужністю 1 ГВт.

Президент України Володимир Зеленський, Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров та заступник Міністра цифрової трансформації Олександр Борняков зустрілися з інвесторами, які мають намір реалізувати в Україні низку проектів. Зокрема, представники Yom Capital Ltd планують побудувати в Україні обчислювальний дата-центр.

“

Коли ми говоримо про інвестиції, ми говоримо не про гроші. Ми говоримо перш за все про проекти. Проекти, які дають можливість підвищувати імідж України, надають робочі місця

”

Володимир Зеленський
Президент України

Проект передбачає будівництво центру потужністю 1 ГВт. Постачальником електричної енергії зараз розглядають НАЕК «Енергоатом».

“

Будівництво такого дата-центру буде маяком для інвестицій у цифрову економіку України для інших міжнародних партнерів. Ми активно працюємо над тим, щоб в Україну заходили мільярдні інвестиції, та ще й у сферу цифрової трансформації

”

Михайло Федоров
Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації

Реалізації цього проекту сприятиме ухвалення законопроекту №3199 «Про внесення змін до Закону України «Про ринок електричної енергії», який дозволить системним інвесторам на прозорих умовах спеціального аукціону отримати конкурентний тариф і укласти довгостроковий договір на постачання електричної енергії з державними генерувальними компаніями, зокрема з НАЕК «Енергоатом».

“

Мінцифри підтримує ухвалення цього документа, адже в Україні є значний потенціал стати дата-хабом Європи, і наше завдання – створити для цього сприятливі умови, усунути перепони та донести до компаній цю інформацію. Тому працюватимемо над тим, щоб після ухвалення цього законопроекту світові ІТ-гіганти – Microsoft, Google, IBM – побудували в Україні свої дата-центри

”

Олександр Борняков
Заступник Міністра цифрової трансформації

(Інвестори зацікавлені в будівництві потужного дата-центру в Україні // <https://thedigital.gov.ua/news/v-ukraini-planuyut-pobuduvati-data-sentr-potuzhnisty-1-gvt>. – 2020. – 06.08).

Постанова «Про проведення експерименту із запровадження та реалізації в Україні електронного резидентства» підписана Прем'єр-міністром України та опублікована на сайті КМУ.

Чому це важливо для України?

Приріст експорту ІТ-продукту під брендом «made in Ukraine»

Приріст обсягів сплачених податків до державного бюджету України

Покращення позицій України у світових рейтингах як країни з високим ступенем розвитку технологій та інновацій

Як результат – приріст іноземних інвестицій

Далі Мінцифри розроблятиме нормативно-правові акти та ініціюватиме внесення змін до законів та кодексів, щоб надати е-резидентам можливість відкривати та провадити бізнес в Україні як ФОП. Сподіваємось, що до кінця року ми отримаємо перших е-резидентів.

Які можливості матимуть іноземці?

- український кваліфікований електронний підпис
- реєстраційний номер облікової картки платника податків
- можливість відкрити онлайн рахунок в українському банку
- спрощений доступ до адміністративних послуг в Україні

Е-резидентство – це спеціальний статус, що відкриває нові можливості для іноземних фрилансерів та підприємців, які мають активи в Україні або хочуть віддалено провадити бізнес в нашій державі. Завдяки е-резидентству вже в найближчому майбутньому Україна стане привабливою для провадження бізнесу іноземцями – насамперед ІТ-спеціалістами (*Працюємо, щоб за кілька місяців в Україні з'явилися перші е-резиденти // <https://thedigital.gov.ua/news/pratsyuemo-shchob-za-kilka-misyatsiv-v-ukraini-zyavilis-persh-e-rezidenti>. – 2020. – 05.08*).

Цифровізація серед пріоритетів розвитку громад та територій.

Уряд затвердив Державну стратегію регіонального розвитку до 2027 року. Стратегію розроблено Міністерством розвитку громад та територій України за участі Міністерства цифрової трансформації України.

“

Стратегія створює основу для розвитку України на наступні 7 років. Цифровізація відкриє нові можливості у регіонах. Завдяки цьому ми зможемо підвищити якість життя громадян, зробити державні послуги доступними та зрозумілими, зробити Україну привабливою для інвестицій та підвищити цифрову грамотність населення у регіонах

”

Михайло Федоров

Віцепрем'єр-міністр – Міністр цифрової трансформації

Стратегія сприятиме економічному зростанню України та розвитку інформаційного суспільства. А також забезпеченню доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів, розвитку сфери надання публічних послуг та цифровій трансформації регіонів.

Загалом стратегія містить понад 60 завдань цифрової трансформації.

Пріоритетними цілями є:

- підвищення рівня цифрової грамотності населення,

- забезпечення безперешкодного доступу до високошвидкісного Інтернету всіх населених пунктів (насамперед сільських та малих міст) та соціальних закладів,
- запровадження можливості отримання електронних послуг через смартфон,
- впровадження електронного документообігу,
- забезпечення електронної взаємодії між національними реєстрами, реєстрами органів місцевого самоврядування,
- переведення пріоритетних публічних послуг в електронну форму,
- впровадження регіональними органами влади відкритих даних,
- розвиток інструментів електронної демократії.

А також впровадження системи електронного прийому документів та забезпечення можливості звернення за послугами сфери соціального захисту через онлайн сервіси, та впровадження системи електронних черг. Крім того, передбачається створення електронної освітньої системи, впровадження на всіх рівнях освіти сучасних навчальних програм для ефективного формування сучасних цифрових навичок та запровадження нових професій тощо.

Стратегію буде реалізовано у два етапи: перший 2021–2023 роки та другий 2024-2027 роки.

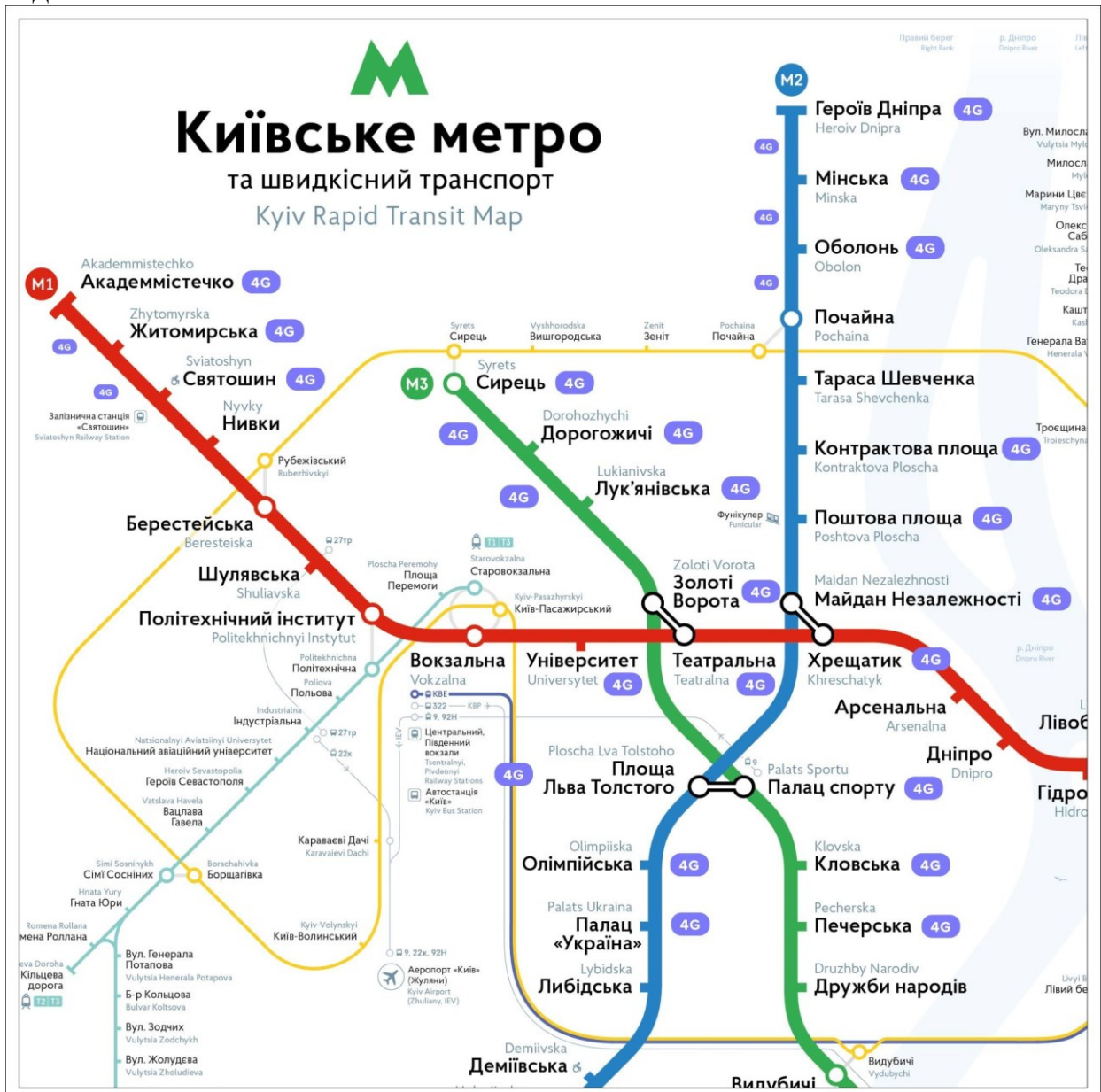
Також для моніторингу досягнення цілей, **до стратегії додали 3 цифрових KPI:**

- відсоток соціальних закладів, що використовують фіксований ширококутний доступ до Інтернету (до 2023 року – школи, заклади первинної та вторинної допомоги, ЦНАПИ 100 %; інші заклади 95 %);
- охоплення територій області мобільними мережами 4G (до 2023 року – 90 % населення);
- рівень цифрової грамотності у населення (до 2023 року – 55 %) *(Уряд затвердив Державну стратегію регіонального розвитку до 2027 року // <https://thedigital.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-derzhavnu-strategiyu-regionalnogo-rozvitku-do-2027-roku>. – 2020. – 05.08).*

Регіональні ініціативи

Київстар, Vodafone Україна та lifecell разом з компанією Huawei наприкінці серпня запустили 4G ще на 7 станціях київського метро та у тунелях між ними.

Серед 7 станцій, на яких мобільний інтернет з'явився у кінці серпня: Хрещатик, Площа Льва Толстого, Олімпійська, Палац Україна та Палац спорту, Кловська та Печерська. Разом з тими станціями, які були запуснені раніше, 4G мережа мобільних операторів вже працює на 22 станціях із 46 підземних.

Розширення 4G-мережі у метро відбувається поетапно і запуснути швидкісний інтернет на решті станцій мобільні оператори планують до кінця 2020 року. Під час технічних робіт у метро дотримуються всіх заходів

безпеки: проводиться періодичне тестування співробітників, всі працюють у захисних масках та забезпечені антисептиками.

Для роботи 4G у метро оператори використовують спільне обладнання від компанії Huawei, але власні частоти відповідно до ліцензій. Частоти використовуються у двох діапазонах: 1800 МГц та 2600 МГц, що дозволяє забезпечити кращу якість та швидкість мобільного інтернету (***4G вже працює на 22 підземних станціях кївського метро // <https://thedigital.gov.ua/news/shche-7-stantsiy-kiivskogo-metro-pidklyucheni-do-4g>. – 2020. – 31.08***).

Експертний погляд

Життя без заторів, без страху за безпеку під час вечірніх прогулянок, без черг при оплаті послуг. Життя з усвідомленням, куди йдуть гроші з місцевого бюджету. Це можливо тільки в «розумному» місті. Концепція розвитку таких міст тільки починає втілюватися в Україні, хоча в розвинених державах ці речі давно стали реальністю.

Пісня Опіка «Це моє місто» чудово описує сучасну урбанізацію не лише в Україні, а й в усьому світі. Сучасне місто «про мене все знає, про безліч протиріч, місто ніколи не засинає, на мене чекає, впізнає з усіх облич».

Справді, місто ніколи не засинає, може багато розказати про жителів, упізнавати їх, гарантувати безпеку, автоматично передавати показники лічильників. У світі такі міста на початку 2000-х років почали називати smart city – розумне місто.

Зараз «розумні» міста змагаються за першість у міжнародних рейтингах. Іспанський Центр глобалізації та стратегії бізнес-школи у 2020 році назвав «найрозумнішими» Лондон, Нью-Йорк, Париж, Токіо, Рейк'явік. Київ у рейтингу – 115-й серед 174 міст.

Фахівці аналізували IQ міст за дев'ятьма критеріями: людський капітал (розвиток, залучення та виховання талантів), соціальна згуртованість (консенсус між соціальними групами), економіка, навколишнє середовище, управління, містобудування, міжнародні зв'язки, технології, мобільність (легкість пересування).

За прогнозами ООН, до 2050 року 70 % населення світу житиме в містах. Влада мегаполісів розвинених країн спрямовує зусилля на те, щоб зробити життя в містах максимально комфортним, безпечним і якісним. Покращувати життя в містах дозволяє «інтернет речей» – технологія, що створює рішення на основі даних.

На жаль, українські міста поки що лише вчаться «розумнішати», але перспективи з'явитися в міжнародних рейтингах smart cities у них є.

Що зроблено для комфортного життя

Щоб стати смарт-містом, владі, підприємствам та громадським організаціям слід аналізувати відкриті дані й ухвалювати рішення для покращення життя городян.

Наприклад, у Дрогобичі є мобільний додаток «Дрогобич – smart city», який пропонує туристичну мапу, афішу, електронні сервіси і навіть надсилає жителям push-повідомлення про відключення електроенергії чи водопостачання.

У Маріуполі та Києві реалізується програма «Безпечне місто» з встановлення відеокамер. Їх наявність дозволяє скоротити кількість злочинів, прискорює їх розкриття, контролює роботу комунальників і дозволяє керувати дорожнім рухом.

Як цифрові рішення змінюють міста

Цифрові рішення можуть змінити міста і спосіб життя їх мешканців. Вони підвищують довіру до влади, покращують репутацію міста, створюють нові сервіси.

Директор департаменту інформаційно-комунікаційних технологій КМДА та співкоординатор ініціативи Kyiv Smart City Юрій Назаров вважає, що потрібно починати з впровадження проєктів е-демократії, завдяки яким громадяни мають можливість бути почутими. Це електронні петиції, громадський бюджет.

Наступний крок – проєкти електронного урядування. Вони дозволяють мешканцям бачити роботу влади, стежити за витрачанням бюджетних коштів, отримувати електронні сервіси за кілька хвилин онлайн. Наступний етап – технологічні рішення: система відеоспостереження, е-квиток, е-паркування, дата-центр.

«Найбільш успішними кейсами в Києві вважаю систему відеоспостереження, платформу реєстрів та сервісів, яка дала змогу створити кабінет мешканця та мобільний додаток, громадський бюджет», – зазначив він.

Чим може допомогти бізнес

Бізнес не стоїть осторонь. ІТ-стартапи, мобільні оператори, компанії, які працюють у сфері «інтернету речей», – активні учасники процесу створення міських інновацій. В Україні є низка компаній, які займаються створенням «розумних» будинків. Їх досвід можна масштабувати і для розвитку системи «розумного» міста.

Так, компанія ОМО за допомогою колективної системи управління доступом автоматизує рутинні дії для власників житла: вхід у будинок або на територію житлових комплексів з мобільного, за допомогою Face ID чи відеонагляду. Також система успішно вирішує комунальні проблеми організацій з обслуговування.

Засновник і CEO ОМО Вадим Сидоренко вважає, що цю систему можна інтегрувати в ідеологію smart city. «Ми мріємо про трансформацію «розумних» будинків у «розумні» міські системи, де всі простори і комунальні підприємства – єдина система ефективного споживання, безпеки і комфортного життя», – каже він.

Компанія «Київстар» успішно протестувала NB-ІоТ – мережу для «інтернету речей».

З її допомогою можна зчитувати показання датчиків руху муніципального транспорту, споживання води і тепла, регулювати освітленість залежно від часу доби і погоди, регулювати трафік для уникнення заторів, стежити за станом навколишнього середовища, підвищувати безпеку на вулицях.

Кооперація влади та бізнесу

Тривалі бюрократичні процедури і нестабільна економічна ситуація в Україні уповільнюють впровадження цифрових рішень. Враховуючи

кількість технологій і темпи їх росту у світі, трансформація міст повинна відбуватися постійно. В Україні є чимало ІТ-компаній, які готові працювати для того, щоб міста «розумнішали».

«Влада повинна вирішувати спірні питання, які виникають між бізнесом і суспільством. Наприклад, громадянам може здаватися, що відеокамери стежать за ними. Владі потрібно розробити такі правила збереження особистих даних людей, щоб вони не хвилювалися», – зазначає Сидоренко.

Назаров вважає, що одним з інструментів прискореного впровадження сучасних технологій в містах могло б стати державно-приватне партнерство. Проте наразі цей процес не врегульований ні на законодавчому рівні, ні на практиці.

«Виходить замкнуте коло: повільна реалізація проєктів призводить до незначної кількості навичок їх впровадження. Цю проблему може вирішити спрощення процедури залучення бізнесу до реалізації проєктів держави», – коментує Назаров (*«Умные» города в Украине: зачем их создавать и чем может помочь бизнес* // <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2020/08/28/664460>. – 2020. – 28.08).

Олександра Піденко, національна модераторка платформи EDEM, програма «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), Фонд Східна Європа, спеціально для УП.Життя:

Сьогодні нам уже складно уявити своє життя без смартфона.

Цифровізація не оминула і сфери електронної демократії. І деякі інструменти в Україні особливо злетіли вгору.

Громадяни зрозуміли, що впливати на життя своєї громади можна не лише ситуативно на загальнодержавних та місцевих виборах, а чи не щодня.

А із розвитком цих інструментів така участь стала доступною кожному. Для цього навіть не обов'язково бути громадським активістом.

Отже, як за допомогою смартфона та інструментів електронної демократії можна долучитись до процесу ухвалення владних рішень та покращити життя у своїй громаді? Припустимо, поруч із вами є занедбаний парк. І ваша мрія – бачити його доглянутим і сучасним.

Що ви можете зробити як небайдужий мешканець?

Подати петицію.

Можливість подання петиції є обов'язковою для органів місцевого самоврядування згідно із законом України про звернення громадян.

У деяких містах є власні електронні платформи для подання електронних петицій.

Популярним є також сервіс «Місцеві петиції» на платформі електронної демократії e-dem.ua.

Який портал існує у вашій громаді, можна побачити на сайті міської ради (або ОТГ).

Отже, ви знайшли, де можна подати електронну петицію. Чітко і аргументовано описали вашу ідею. І ось – ваша петиція вже доступна для підписання.

Ви агітуєте друзів, сусідів і просто небайдужих людей підтримати цю петицію. Робити це можна як в соцмережах, так і в міських пабліках.

Петицію, яка набирає потрібну кількість підписів, розглядає міська рада.

На порталі з'являється відповідь про те, що влада міста готова підтримати ініціативу, але наразі в бюджеті на це не закладено коштів.

Але на цьому не варто зупинятись і чекати, поки в бюджеті з'являться кошти під реалізацію вашої ідеї.

Дізнайтесь, чи запроваджено у вашій громаді **Громадський бюджет** (або бюджет участі). З'ясувати це можна теж на сайті міської ради.

Зміни своє місто чи ОТГ: що таке Громадський бюджет і чому він вам потрібен

На відміну від електронних петицій, Громадський бюджет не є обов'язковим для запровадження. Проте багато громад успішно впроваджують цей інструмент.

Як можна його використати в цьому випадку?

Ви складаєте проєкт про реставрацію парку, описуєте мету і користь для громади.

Подаєте через онлайн-сервіс «Громадський бюджет» (платформи для проведення бюджету участі також є різні, зокрема, і на e-dem). Цей проєкт успішно проходить оцінювання і виставляється на голосування.

Але ви розумієте, що для підтримки проєкту необхідна більш потужна промоція, ніж для петиції.

Тож ви знімаєте відеоролик, викладаєте його на YouTube, на своїх сторінках у соціальних медіа, залучаєте родичів, друзів, знайомих, колег поширювати цю інформацію.

Зрештою проєкт набирає чи не найбільшу кількість підписів і визнається переможцем.

Вас запрошують до робочої групи, відповідальної за його впровадження.

І, нарешті, за деякий час проєкт реалізований! Ваша мрія здійснена, і оновлений парк урочисто відкривають для мешканців міста!

Але ви як людина з активною громадською позицією бажаєте йти далі!

Справа в тому, що біля парку не працює освітлення. І ви стурбовані тим, що в темну пору доби мешканцям некомфортно у ньому гуляти.

Тут ви звертаєтесь до ще одного інструменту. Він може мати різні назви. Приміром, у Києві це 15-51, а на платформі e-dem.ua є сервіс «Відкрите місто».

Такі портали допомагають повідомляти про проблеми ЖКГ, благоустрою тощо.

Отже, ви надсилаєте повідомлення про проблему освітлення.

Ваше звернення потрапляє до профільної організації, відповідальної за освітлення в місті.

Безпосередньо на порталі ви слідкуєте за шляхом вирішення проблеми.
І нарешті – хеппі енд! Парк відкритий – освітлення працює!

Але тепер трішки про культуру.

Припустимо, у вас виникла ідея присвоїти цьому парку ім'я видатного містянина. Тож ви звертаєтесь до сервісу «Консультації з громадськістю».

Такий інструмент, ймовірно, найменш поширений, проте дізнайтесь, чи запроваджений він саме у вашому місті. Адже не часто місцева влада активно поширює інформацію про нього.

Отже, ви пропонуєте міській владі винести на обговорення цю ідею.

Зрештою міська влада ініціює опитування, в якому зібрані імена найвидатніших мешканців.

За два тижні за результатами голосування містян обирається варіант, який зібрав найбільшу кількість відгуків, а ще за кілька днів виходить розпорядження про присвоєння парку імені видатного місцевого героя.

Ось так, використовуючи різні інструменти електронної демократії просто зі смартфона, можна домогтися важливих змін у своїй громаді.

Але що ж робити, якщо в громаді не запроваджені ці інструменти?

Завжди можна надіслати звернення. У більшості місцевих рад на тому ж сайті міської (сільської) ради є можливість написати звернення в електронному вигляді.

Або можна скласти ту саму петицію.

Також можна залучити ЗМІ і розказати, що запровадження інструментів електронної демократії буде вигідним не тільки для мешканців, а і для місцевої влади.

Адже успішне запровадження цих інструментів впливає на рівень довіри та зменшення соціальної напруги (*Громада у смартфоні, або Як впливати на місцеву владу інструментами електронної демократії // <https://life.pravda.com.ua/columns/2020/08/27/242085>. – 2020. –27.08*).

Блоги та соціальні мережі

Олексій Башкіров, голова Державної сервісної служби містобудування України:

У наступному місяці розпочнеться новий етап впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва. Коротко про деталі.

Продовжую висвітлювати процес впровадження Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕССБ).

Наразі йде активна підготовка підключення до системи саморегулювальних організацій.

Також в системі зможуть працювати проєктанти, технагляд, підрядники та експертні організації. Проводиться тестування та виявлення всіх можливих помилок у системі. Крім того, ведеться активна робота над вдосконаленням формул автоматичних перевірок документів.

Із 1 вересня має розпочатися бета-тестування послуг щодо подання повідомлень про початок виконання будівельних робіт щодо об'єктів, будівництво яких здійснюється на підставі будівельного паспорта та повідомлень про початок виконання будівельних робіт щодо об'єктів, що за класом наслідків (відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1). Очікується, що ці роботи триватимуть два тижні із залученням 100 користувачів у п'яти містах обласного значення.

Також до системи планують підключити близько 1,4 тис. органів містобудування та архітектури.

Взагалі, бета-тестування планується за двома сценаріями: автоматичної реєстрації та автоматичної реєстрації після підтвердження уповноваженої особи органу архітектури. Загалом, це стане основою для майбутнього використання системи.

Продовжуємо далі працювати над впровадженням певних ідей та новацій. На засідання щодо роботи е-системи в Кабмін постійно запрошуються представники державних відомств, чия робота на пряму чи дотично пов'язана з будівництвом, аналізуються їхні зауваження та враховуються побажання. Це потрібно для того, щоб удосконалити систему та мати змогу оперативно та якісно надавати адмінпослуги *(У вересні стартує тестування нових процесів будівельної е-системи. Що це буде // <https://blog.liga.net/user/obashkirov/article/37780>. – 2020. – 27.08).*

Jaanika Merilo:

В Министерстве инфраструктуры начали обсуждение очень важного законопроекта по созданию полного правового поля для электронной оплаты и жителя за проезд в общественном транспорте.

Законопроектом предвидится, что при оплате электронным билетом за проезд не надо распечатывать фискальный чек, так как подтверждение об

оплате можна також получить електронно и при необходимости потом распечатать.

Жизненные примеры:

Заходите в трамвай или автобус и оплачиваете QR-кодом. Как и зачем распечатывать «старый и хороший» фискальный чек, если это, по сути, микроплатеж и фиксируется через банковскую систему? Такой же вопрос при оплате банковской карточкой. При этом, установление для распечатки чека терминалов в автобусах, троллейбусах и трамваях – это огромные и ненужные дополнительные затраты.

А при оплате карточкой жителя сама фискализация же проходит не в момент валидации в транспорте, а при загрузке денег, то есть количества поездок на карточку. Соответственно, при оплате возможно и получить подтверждение или чек в зависимости от вида оплаты.

Данный законопроект реально крайне нужный шаг дальше от пилотов до полноценного запуска электронных платежей в транспорте.

Шаг за шагом идем к тому, чтобы у нас был бы новый городской транспорт без старого «передайте за проезд»

Проект: <https://mtu.gov.ua/news/32162.html>
(<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2020. – 27.08).

Сергій Барбашин, керуючий партнер Trustme Law Firm, голова комітету UNBA NextGen, заступник голови комітету з інтелектуальної власності НААУ:

Спробуємо розібрати практичне використання електронних доказів в судах.

Докази та змагальність сторін є невід’ємною складовою судового процесу. Раніше питання щодо належності та допустимості доказів здебільшого стосувалися письмових та речових доказів, наприклад, оригінальність, огляд, засвідчення копій, перевірка підписів тощо. На сьогодні важливе значення набувають електронні докази. Це пов’язано з переходом на електронний документообіг, узгодженням домовленостей онлайн, листуванням у месенджерах, інформації та вебсайтах та соціальних мережах тощо.

У статті розберемо практичні аспекти використання електронних доказів: порядок подання та засвідчення, фіксація та огляд.

Електронними доказами є інформація в електронній (цифровій) формі, що містить важливі для справи обставини. Це можуть бути електронні документи (в тому числі текстові документи, графічні зображення, плани, фотографії, відео- та звукозаписи тощо), веб-сайти (сторінки), текстові, мультимедійні та голосові повідомлення, метадані, бази даних й інші дані в електронній формі. Визначення електронних доказів з’явилося у процесуальних кодексах з 2017 року відповідно до закону № 2147-VIII.

Окрім самого визначення, законодавством встановлено місця збереження доказів (даних). Серед них: портативні пристрої (картах пам’яті, мобільних

телефонах тощо), сервери, системи резервного копіювання, мережа Інтернет тощо.

Порядок подання та засвідчення електронних доказів

Електронні докази подаються в оригіналі або в електронній копії. Копію електронного доказу слід засвідчити електронним цифровим підписом, а також вказати наявність оригіналу такого доказу чи його місцезнаходження. Учасники справи мають право подавати електронні докази у паперових копіях з засвідченням таких копій відповідно до ДСТУ.

Якщо подано копію (паперову копію) електронного доказу, суд може витребувати оригінал електронного доказу. Якщо оригінал електронного доказу не подано, а учасник справи або суд ставить під сумнів відповідність поданої копії (паперової копії) оригіналу, такий доказ не береться судом до уваги.

До подачі електронних доказів бажано здійснити фіксацію. Це можна зробити за допомогою експертів чи профільних установ, які надають послуги з проведення фіксації і дослідження змісту вебсторінок у мережі Інтернет. Фіксацію можна зробити і самостійно з використанням електронних сервісів, а також із залученням третіх осіб (свідків) та створення протоколу огляду доказів. На практиці я використовую декілька варіантів фіксації одного доказу. Зафіксувавши електронні докази, зменшуються ризики при доказуванні у випадку знищення чи зміни електронного доказу.

Подавати до суду електронні докази рекомендую в електронній та паперовій копіях. Це полегшить процедуру огляду електронних доказів судом. Наприклад, інформацію з веб-сайту можна записати на диск, флеш-носії (веб-сторінки, посилання, фіксація), та окремо роздрукувати такі дані. Примірники доказів слід засвідчити ЕЦП та власним підписом, та залучити до матеріалів справи.

Окрему увагу слід звернути на порядок подання та надсилання доказів іншим учасникам справи. Суд може не взяти до увагу докази, які заздалегідь не надсилалися (не надавалися) іншим учасникам справи. Відповідні прецеденти були і в моїй практиці – докази були вишиті з матеріалів справи за клопотаннями, оскільки було порушено порядок подання доказів. Опоненти належним чином не обґрунтували підставу неподання доказів раніше, та докази не надсилалися іншим учасникам справи всупереч нормам процесуального законодавства.

У якості прикладу огляду електронних доказів можна взяти справу № 760/18250/16-ц – необхідно було довести факт та дату створення зображень. Нашою стороною було подано до суду ряд електронних доказів на паперових копіях, зокрема, електронне листування, електронні листи, витяги з листів та графічні зображення. Процесуальне законодавство допускає такий спосіб, при цьому, паперова копія електронного доказу не вважається письмовим доказом, а є саме електронним.

Оскільки інша сторона по справі ставила під сумнів належність та допустимість таких доказів, було заявлено клопотання про огляд таких

доказів. На черговому судовому засіданні нами було надано доступ до електронної пошти (логін та пароль). Секретар суду зайшов на електронну пошту з необхідними доказами, а технічна можливість суду дозволила вивести зображення браузеру для учасників процесу за допомогою проєктора. Відповідно, як колегія суддів, так і всі учасники справи, змогли оглянути електронні листи безпосередньо в залі суду. Головуючий судді керував оглядом та фіксував важливі для справи дані для протоколу. У справі це були адресати листів, дати та час надсилання листів, графічні зображення (опис, назва файлу, характеристика тощо).

У вказаній справі було дотримано процедуру подання електронних доказів, засвідчення копій та була забезпечена можливість перевірити оригінал електронного доказу. Проте, при аналізі судової практики з питань подання електронних доказів, можна знайти багато рішень з відмови у залучення електронних доказів.

Наприклад, у справі № 855/122/19 суд не прийняв електронні докази. Було встановлено, що відеоматеріали трансляції спірного заходу на телеканалі не завірені у встановленому законом порядку цифровим електронним підписом і не відповідають вимогам КАС України. Суд позбавлений можливості оцінювати такі докази на предмет їх належності та достовірності, та брати їх до уваги під час вирішення справи по суті.

А по справі № 904/2882/18 суд встановив, що роздруківка електронної переписки не може вважатись електронними документами. За результатом аналізу доказів, суд дійшов до висновку, що переписки з відповідачем (паперова копія знімку екрану монітору комп'ютера) не є належним доказом відправлення позивачем та отримання відповідачем письмової заявки про надання послуг за договором. З копії знімку екрану монітору комп'ютера не вбачається, лист якого саме змісту було відправлено на електронну адресу. Роздруківка електронної переписки не можуть вважатись електронними документами (копіями електронних документів) в розумінні частини 1 статті 5 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг», відповідно до якої електронний документ – документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа.

Огляд та фіксація

Огляд електронних доказів – важлива стадія процесу. За результатом огляду доказів встановлюється наявність або відсутність обставин (фактів), на яких сторони будуть власні позиції.

Особливості електронних доказів породжують практичні питання огляду та фіксацій таких доказів. Наприклад: як правильно проводити огляд електронних доказів (на якому пристрої, учасники, порядок фіксації даних); чи потрібно складати протокол огляду або достатньо журналу та аудіо (відеозапису) судового засідання; у яких випадках слід залучати експерта; як проводити огляд, якщо у суду немає технічної можливості тощо.

Коли доказ зафіксовано й подано до суду, рекомендую узгодити процедурні та практичні питання огляду. Наприклад, чи є у суду доступ до мережі інтернет та можливість оглянути доказ, порядок фіксації огляду (протокол огляду, протокол засідання тощо). У деяких випадках може бути необхідність у залученні експерта. Проте, у такому випадку можна провести експертні дослідження за власним запитом та за необхідності викликати експерта для надання пояснень у засіданні.

У наших справах проводили огляди електронних доказів як на обладнанні суду, так і на обладнаннях сторін. В деяких справах готувалися протоколи огляду доказів, в інших – ні. На мою думку, головною задачею адвоката є забезпечення належного огляду електронних доказів чи вчасне складання аргументованих заперечень щодо належності електронних доказів, їхнього залучення та/або огляду.

За приклад дослідження змісту вебсторінок можна взяти справу № 757/29202/17-ц, що розглядалася Печерським районним судом м. Києва. Нашій стороні необхідно було підтвердити інформацію з мережі Інтернет (публікації, факти, статті тощо) та ми залучили до матеріалів справи засвідчені паперові копії вебсторінок. Джерела інформації ми окремо зафіксували за допомогою онлайн-сервісу, що унеможливило видалення контенту, і дозволило швидко провести огляд, не витрачаючи час на пошук в мережі Інтернеті. Огляд проводився з нашого ноутбуку, під час якого суд зробив ідентифікацію ноутбуку, перевірів доступ до Інтернету, а надалі суд та сторони перевіряли відповідність поданих паперових копій оригіналам публікацій. Перевірка відбувалася шляхом відкриття посилань на вебсторінки, та звірка тексту вебсторінок з засвідченими копіями доказів. За наслідком, було встановлено відповідність копій оригіналам, а необхідні докази перевірені судом та знаходяться у матеріалах справи.

У реєстрі судових рішень з'являються все більше справ з необхідністю досліджувати електронні докази. Наприклад, у справі № 925/1082/18 розглядалася вихідна кореспонденція електронної пошти сторони та встановлено направлення на електронну адресу позивача електронних листів з прикріпленими файлами. Огляд проводився на представленому стороною портативному персональному комп'ютері (ноутбуці). За результатами огляду суд дійшов висновків про виконання відповідачем зазначених в акті введення в експлуатацію обладнання домовленостей, зокрема, щодо передачі інструкції з експлуатації обладнання та схем електричного та холодильного обладнання у визначений актом строк.

Застосування електронних доказів у судочинстві надає більше можливостей для доказування. А в окремі категорії справ, наприклад, дифамаційні спори, спори у сфері інтелектуальної власності, електронні докази інколи мають вирішальне значення.

Електронні докази рекомендую подавати в електронній та паперовій копіях, засвідчивши копії та надіславши іншим учасникам справи. Перед використанням доказів, слід зробити фіксацію електронного доказу. У фіксації

може допомогти експертна установа, профільні організації, онлайн-сервіси, власний огляд та протоколи фіксації. Зазвичай, я використовую декілька джерел фіксації кожного доказу.

Найбільш неоднозначним залишаються питання огляду електронних доказів та необхідність у залученні експертів. Слід наперед з'ясувати чи є у суду технічна можливість провести огляд електронних доказів або слід забезпечити такою можливістю, доступом до мережі Інтернет *(Використання електронних доказів у суді – власний досвід // <https://blog.liga.net/user/sbarbashin/article/37779>. – 2020. – 24.08)*.

Олексій Башкіров, голова Державної сервісної служби містобудування України:

Продовжуємо роботу над впровадженням Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва.

12-го серпня, розглядали з колегами із Мінрегіону, Мінцифри, ДІМ, ДП «Дія» низку питань функціонування Єдиної державної електронної системи у сфері будівництва (ЄДЕСБ).

На прикладі повідомлення про початок виконання підготовчих робіт всі присутні ознайомилися, як буде функціонувати Система та які можливості вона має. Окрема увага приділяється коректній роботі всіх реєстрів, з якими вона пов'язана для верифікації інформації.

Просто нагадаю, що ЄДЕСБ має реалізувати весь життєвий цикл будівництва об'єкту починаючи з отримання містобудівних умов та обмежень, закінчуючи його введенням в експлуатацію.

Передбачається, що більшість інформації та документації необхідної для ведення будівництва буде створюватися в системі відповідними суб'єктами, що дозволить централізувати та стандартизувати дані з багатьох розрізнених джерел інформації.

У ЄДЕСБ можна отримати доступ до Реєстру будівельної діяльності у режимі 24/7, подивитися об'єкти будівництва на карті, навіть отримати статистичний аналіз реєстрів.

Також на зустрічі обговорювалося питання щодо функціонування чат-боту для відповідей на найбільш поширені питання щодо надання адміністративних послуг та здійснення заходів щодо державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду *(Єдина державна електронна система у сфері будівництва. Продовжуємо модернізацію // <https://blog.liga.net/user/obashkirov/article/37663>. – 2020. – 13.08)*.

Александр Гришаков, юрист, адвокат, управляючий партнер Юридической компании «Grishakov Law Company»:

Міністерство цифрової трансформації України запустило на початку квітня мобільну програму «Дій Вдома».

Для моніторингу режиму обов'язкової самоізоляції, на якій мають перебувати громадяни, що прибули з-за кордону з підтвердженням або підозрою на зараження Covid-19.

Додаток «Дій Вдома» створений, аби оптимізувати роботу поліції і дозволити зосередитися на контролю тих, хто має перебувати вдома, бо вже є носієм вірусу, або – потенційним його носієм.

Проте, наголошують у відомстві, у деякого немає достатньої самосвідомості і відповідальності, аби дотримуватися режиму самоізоляції та не наражати оточуючих на небезпеку. Додаток створений для добровільного використання виключно тими громадянами, які зобов'язані знаходитися на самоізоляції або обсервації. Перелік таких громадян визначають працівники установ МОЗ епідеміологічного профілю.

Всі ці люди надають письмову згоду та беруть на себе зобов'язання дотримуватися умов спеціального режиму, а також вони надають свої контактні дані та адреси за якими вони перебуватимуть 14 днів. Ці контакти вносяться у відповідну базу.

Авторизуватися в додатку можуть лише номери, що внесені до цієї бази. Встановлення додатку не є обов'язковим і жодних штрафів за це не передбачено.

Механізм дії додатку

При авторизації у додатку громадянин вносить свій номер телефону та адресу обов'язкової самоізоляції. А також робить своє перше еталонне фото. Далі – впродовж 14 днів, додаток надсилає людині повідомлення з проханням підтвердити дотримання режиму обов'язкової самоізоляції. Впродовж 15 хвилин людина повинна зробити селфі та надіслати його. Ніхто не слідкує за людиною 24/7. Дані геолокації зчитуються лише в момент надсилання фотопідтвердження. Ці дані звіряють з тими, що були внесені під час авторизації.

Чи передбачений штраф?

Якщо впродовж 15 хвилин людина нічого не надсилає, то йде сповіщення до поліції щодо можливого порушення режиму самоізоляції. Тоді поліція сама вирішує як перевірити дотримання режиму. Правоохоронці можуть зателефонувати до людини чи навідатися до неї в гості. Штраф буде лише якщо підтвердиться порушення режиму самоізоляції.

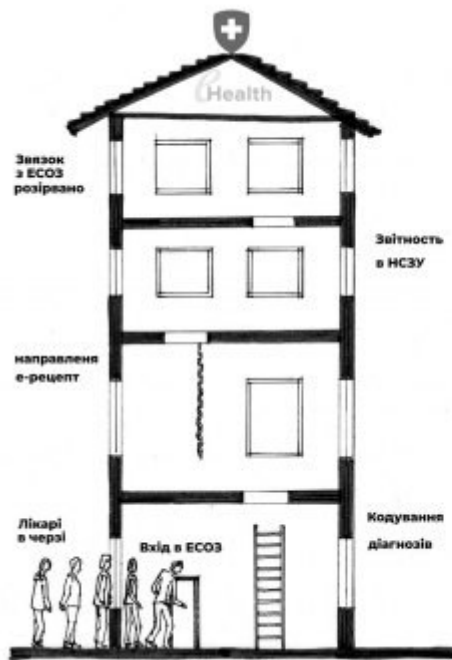
При цьому додаток ніяк не може допомогти контролювати контакти самої людини, якщо до неї хтось приходить в гості (*Чим медикам корисний додаток ДІЯ? // <https://blog.liga.net/user/agrishakov/article/37660>. – 2020. – 13.08*).

Тимофій Бадіков, голова правління ГО «Платформа Здоров'я»:

Електронні технології в охороні здоров'я покликані покращувати надання медичних послуг пацієнтам та умови праці лікарів. На жаль, в Україні цього поки не відбувається через низку взаємопов'язаних причин, про які я вже неодноразово розповідав у своєму блозі.

Медицина України увійшла в другий етап реформи з «сирою», створеною поспіхом «на колінах» електронною системою охорони здоров'я (ЕСОЗ). Як наслідок, замість того, щоб стати помічниками лікарів та пацієнтів, недосконалі електронні інструменти стали для них, скоріше, тягарем. Свідченням цього стала хвиля обурення працівників медзакладів (не лише медиків, але і бухгалтерів) незадовільною роботою ЕСОЗ, яка котиться мережею.

Для тих, хто не знає «кухні» роботи лікарів з комп'ютером, спробую на простому прикладі пояснити, в яких умовах наші лікарі працюють з ЕСОЗ. **Уявіть, що електронна система охорони здоров'я – це 4-поверхова будівля.**

Щоденна робота лікаря в ЕСОЗ

Перший поверх. Вмикаємо комп'ютер, входимо в систему. (Проходимо через вузькі двері на перший поверх, стоїмо в довгій черзі, намагаємося бути спокійними).

Другий поверх. Вводимо дані пацієнта. (Піднімаємося по драбині на другий поверх. Драбина нестійка, ось-ось нас скине, але ми вперто рушимо вперед).

Третій поверх. Випишуємо електронне направлення. (Деремося по канату. Весь час враження, що так і не зрушили з місця. Нервуємо. Пацієнт в кабінеті нервує. Пацієнти під кабінетом нервують. А ми деремося по канату).

Четвертий поверх. Відправляємо звіти до Національної служби здоров'я України (НСЗУ). (Ось він – відкритий люк, треба лише дострибнути. Це непросто: зараз би драбину або хоча б канат... Нервуємо, лаємося, плачемо. Добре, хоч ніч наближається, і пацієнтів під дверима вже немає. Нарешті, ми це зробили! А що там, за люком, самому лише НСЗУ відомо).

Виникає питання: «де в цій схемі пацієнт, його медична проблема?». За даних обставин, пацієнтам в цій схемі залишається небагато місця. Пацієнт в режимі очікування. Боротьба з комп'ютером забирає час, призначений на

прийом, на інші робочі та особисті справи лікаря (оскільки робочого часу часто не вистачає). Функціонування ЕСОЗ – це зона відповідальності Національної служби здоров'я України, а вона, на жаль, з цим завданням не впоралася.

Лікарі та пацієнти не повинні страждати від недосконалості системи. Заходи, які МОЗ та НСЗУ днями вжили, реагуючи на хвилю скарг лікарів, дали короткотривалий результат та показали, що нашвидкоруч цю проблему не вирішити.

Подальший повноцінний розвиток електронної системи охорони здоров'я в Україні можливий лише за умови приведення її ідеології та архітектури до стану, коли її можливо буде назвати eHealth у міжнародному розумінні цього поняття (*Лікарі та пацієнти страждають від недосконалої електронної системи охорони здоров'я // <https://blogs.pravda.com.ua/authors/badikov/5f30faf4c9642>. – 2020. – 10.08*).

Jaaniika Merilo:

На портале открытых данных транспортной отрасли появился новый раздел «Повышение безопасности дорожного движения» <https://bi.e-transport.gov.ua/road-safety>.

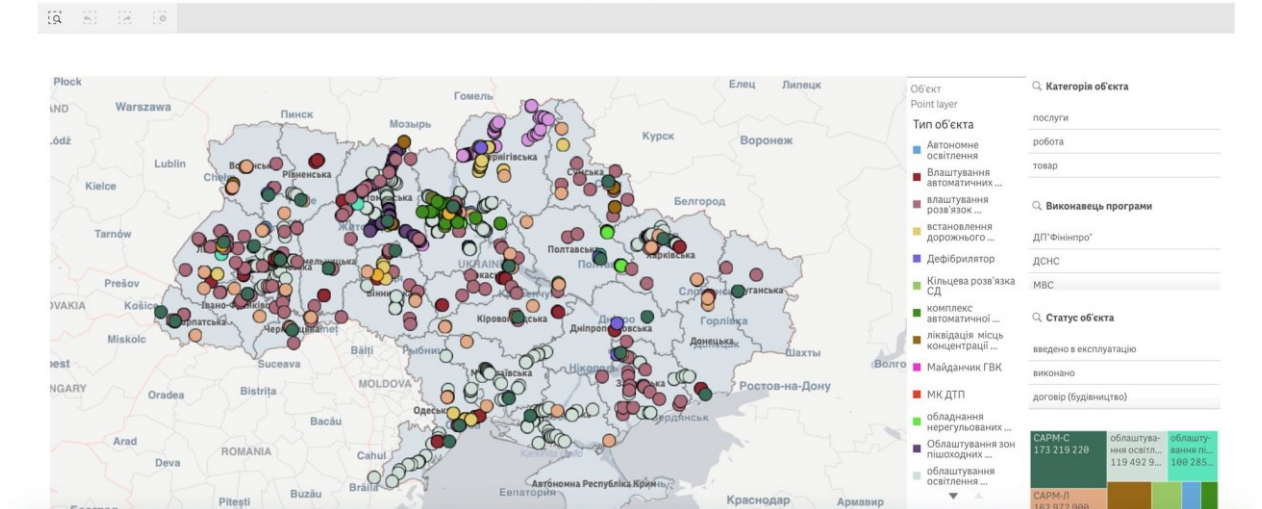
Здесь можно увидеть интерактивную карту Украины с обозначением всех объектов инфраструктуры, которые внедрены для повышения безопасности дорожного движения, а также данные об исполнителях и статусе этих объектов.

Это актуальная информация в областях Украины о строительстве безопасных пешеходных переходов и кольцевых развязок, об установлении автономного освещения для улучшения видимости в вечерние промежутки времени, обустройстве островков безопасности, светофоров, автоматических комплексов габаритно-весового контроля по улучшению безопасности дорожного движения и т.д. (Напоминаю, что это все вне населенных пунктах, за населенные пункты отвечает местное самоуправление).

Также на карте можно увидеть информацию о выданных разрешениях на международные грузовые перевозки, а также информацию о проведенном габаритно-весовом контроле (ГВК), в том числе с площадок ГВК и из WIM.

Інфраструктурні проекти

(<https://www.facebook.com/jaanika.merilo>. – 2020. – 07.08).

Зарубіжний досвід

Вице-премьер туркменского правительства Байрамгельди Овезов 27 августа 2020 года, в ходе заседания Кабинета министров с участием Гурбангулы Бердымухамедова отчитался о работах, проводимых по созданию на основании единого технического требования автоматизированной системы электронной базы данных, что позволит в полном объёме задействовать систему «Электронное Правительство».

По словам чиновника, согласно Концепции развития цифровой экономики в Туркменистане до 2022 года предусматривается поэтапное проведение соответствующих работ министерствами, ведомствами, хякимликами Ашхабада и велаятов, предприятиями, учреждениями и организациями независимо от форм собственности, а также индивидуальными предпринимателями.

В настоящее время создано 294 электронных сайтов. Специалисты агентства *Türkmenaragatnaşyk* обеспечивают их кибербезопасность, разработаны антивирусные программы. В региональных, городских, районных хякимликах проводится комплекс мер, – заявил Овезов.

Глава государства, остановившись на вопросах создания автоматизированной системы электронной базы данных, потребовал от чиновника ускорить темпы ведущихся работ.

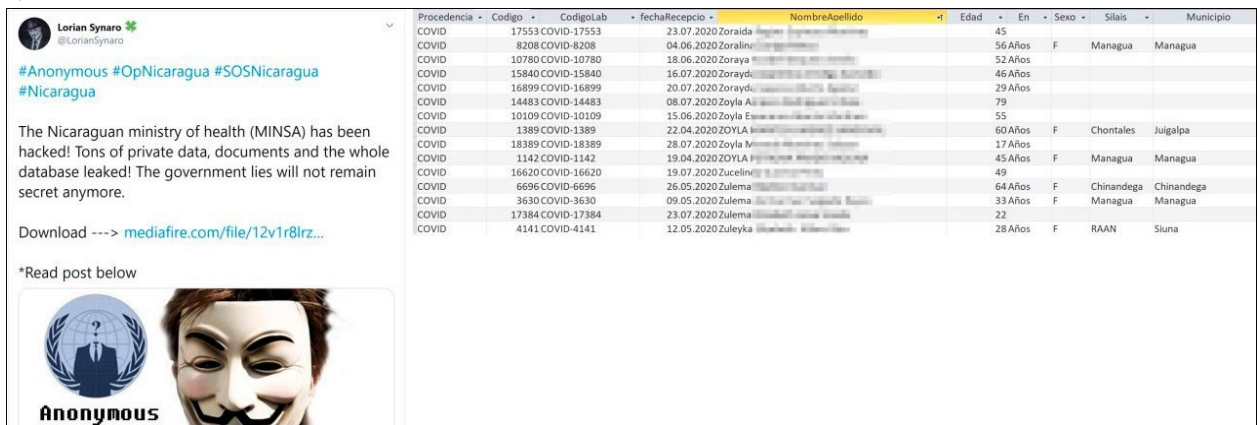
Хякимлики и местные органы исполнительной власти должны держать в контроле эту деятельность, – сказал президент.

Далее Бердымухамедов распорядился обеспечить доступ к интернет-сети и в сельской местности, а также подготовить соответствующую инфраструктуру и сферу услуг к растущим объёмам информации.

Добавим, по словам **эксперта Юрия Аронского**, переход к цифровизации поможет совершить скачок от группы стран, эволюционно осуществляющих переход, и присоединиться к мировым лидерам цифровой экономики (*Туркменистан к 2022 году запустит электронную базу данных органов государственного управления // <https://sng.fm/14771-turkmenistan-k-2022-godu-zapustit-jelektronnuju-bazu-dannyh-organov-gosudarstvennogo-upravlenija.html>. – 2020. – 28.08*).

Хакеры Anonymous взломали министерство здравоохранения (MINSa) Никарагуа и выложили в открытый доступ архив с документами.

В архиве 400 файлов (в основном MS Excel), в том числе база данных в формате MS Access, содержащая данные о пациентах (21 172 записи) с COVID-19. Они существенно отличаются от официальной статистики.

The screenshot shows a social media post by Lorian Synaro (@LorianSynaro) with the text: "#Anonymous #OpNicaragua #SOSNicaragua #Nicaragua The Nicaraguan ministry of health (MINSa) has been hacked! Tons of private data, documents and the whole database leaked! The government lies will not remain secret anymore. Download ---> [mediafire.com/file/12v1r8lrz...](https://www.mediafire.com/file/12v1r8lrz...) *Read post below". Below the text is an image of the Anonymous logo and a Guy Fawkes mask.

Precedencia	Codigo	CodigoLab	fechaRecepcio	NombreApellido	Edad	En	Sexo	Sitais	Municipio
COVID	17553	COVID-17553	23.07.2020	Zoraida	45				
COVID	8208	COVID-8208	04.06.2020	Zoraline	56 Años	F		Managua	Managua
COVID	10780	COVID-10780	18.06.2020	Zoraya	52 Años				
COVID	15840	COVID-15840	16.07.2020	Zorayd	46 Años				
COVID	16899	COVID-16899	20.07.2020	Zorayd	29 Años				
COVID	14483	COVID-14483	08.07.2020	Zoyla A	79				
COVID	10109	COVID-10109	15.06.2020	Zoyla E	55				
COVID	1389	COVID-1389	22.04.2020	Zoyla	60 Años	F		Chontales	Juigalpa
COVID	18389	COVID-18389	28.07.2020	Zoyla M	17 Años				
COVID	1142	COVID-1142	19.04.2020	ZOYLA	45 Años	F		Managua	Managua
COVID	16620	COVID-16620	19.07.2020	Zucelino	49				
COVID	6696	COVID-6696	26.05.2020	Zulema	64 Años	F		Chinandega	Chinandega
COVID	3630	COVID-3630	09.05.2020	Zulema	33 Años	F		Managua	Managua
COVID	17384	COVID-17384	23.07.2020	Zulema	22				
COVID	4141	COVID-4141	12.05.2020	Zuleyka	28 Años	F		RAAN	Siuna

После утечки никарагуанский эпидемиолог Альваро Рамирес (Álvaro Ramírez) сообщил, что с 28 февраля по 24 июля министерство здравоохранения провело 17 284 теста RT-PCR, из которых 9683 дали положительный результат. По словам эксперта, это самый высокий процент положительных тестов в мире – 56 %.

В отчёте показано, что по состоянию на 24 июля зарегистрированы 23 ребенка в возрасте до одного года с симптомами COVID-19. Анализ данных также показывает, MINSa проводила 1300 проб в неделю.

По официальным данным MINSa в Никарагуа зарегистрировано 4311 положительных случаев заболевания, 3211 выздоровевших и предположительно 133 случая смерти от коронавируса (*Данные Минздрава Никарагуа о COVID-19 попали в открытый доступ – они отличаются от официальных // <https://d-russia.ru/dannye-minzdrava-nikaragua-o-covid-19-popali-v-otkrytyj-dostup-oni-otlichajutsja-ot-oficialnyh.html>. – 2020. – 24.08*).

Хайнань вошла в число выбранных центральным правительством КНР регионов для тестирования цифрового юаня, пишет ТАСС со ссылкой на сообщение министерства коммерции КНР.

Введение цифрового юаня началось в конце 2019 года – в декабре представитель Народного банка Китая (Центробанк КНР) заявил о готовности к её тестированию. Особо отмечалось, что цифровой юань будет использоваться только для расчётов и не станет такой же «спекулятивной валютой», как Bitcoin или платёжная система Facebook Libra. Национальной криптовалюте Китая не потребуется обеспечение активами, добавил представитель китайского Центробанка.

В апреле 2020 экспериментальное использование цифровой валюты началось в городах Шэньчжэнь, Чэнду, Сучжоу и специальной экономической зоне Сюньань, расположенной в окрестностях Пекина. Согласно заявлению ведомства, на первом этапе зона тестирования цифрового юаня будет расширена на так называемый столичный регион (города Пекин и Тяньцзинь, а также провинция Хэбэй), дельту реки Янцзы на востоке (Шанхай и окрестности), регион Большого залива (провинция Гуандун, а также специальные административные районы КНР – Гонконг и Макао), а также другие провинции в центральной и западной части страны.

На втором этапе «всестороннего углубления тестирования» эта валюта будет внедрена в Пекине, Тяньцзине, Шанхае и Чунцине, а также в провинции Хайнань. Кроме того, цифровой юань будет тестироваться еще в 23 городах и административно-территориальных единицах городского уровня. Таким образом, Хайнань станет единственной провинцией КНР, помимо городов центрального подчинения, на всей территории которой будет разрешено тестирование новой финансовой технологии.

Правительство КНР на протяжении как минимум трёх последних лет активно ограничивало использование криптовалют. Напомним, в сентябре 2017 года китайский регулятор заявил о приостановке ICO в стране, так как этот финансовый инструмент «серьёзно угрожает стабильности финансовой и экономической системы страны». В январе 2018 правительство Китая выпустило документ с призывом к региональным органам власти «активно ориентироваться» на закрытие операций по майнингу».

В начале июня Центральный комитет Коммунистической партии Китая и Госсовет КНР опубликовали Генеральную программу создания свободного порта на Хайнане, согласно которой на острове должна быть реализована упрощённая инвестиционная система. В соответствии с программой властей КНР администрация острова собирается к 2025 году сформировать эффективную систему для выполнения ряда важных социально-экономических задач, а ещё через 10 лет окончательно укрепить инновационные механизмы развития региона (*Китайская провинция Хайнань выбрана для эксперимента с цифровым юанем // <https://d-russia.ru/kitajskaja-provincija-hajnan-vybrana-dlja-jeksperimenta-s-cifrovym-juanem.html>. – 2020. – 18.08*).

Генеральный прокурор Калифорнии объявил в пятницу об утверждении правил, направленных на исполнение закона штата о конфиденциальности данных (California Consumer Privacy Act, CCPA), который предоставляет гражданам права требовать удаления их данных с веб-сайтов, сообщает The International Association of Privacy Professionals.

Окончательная версия правил CCPA предписывает своевременно уведомлять граждан о факте сбора данных, о категориях персональных данных, которые обрабатываются организациями, и способах их дальнейшего использования.

Такое уведомление позволит субъектам персональных данных (ПД) видеть, в частности, записи голоса, маршруты поездок, биометрические данные лица и другие ПД, собираемые онлайн-сервисами. Субъекты ПД также смогут узнать, каким третьим лицам компания продала эти данные.

Утверждённые правила включают дополнительные изменения «в отношении точности, последовательности и ясности сбора данных». По мнению генерального прокурора Калифорнии, компаниям необходимо будет тщательно изучить окончательную версию правил CCPA, чтобы исполнить закон.

Из утверждённой редакции правил ССРА исключены некоторые положения, в частности:

- уведомление при сборе, которое запрещало организациям использовать личную информацию граждан для целей, существенно отличных от указанных в уведомлении о сборе, если только организация не получила явного согласия гражданина;

- запросы на отказ, это положение требовало, чтобы метод подачи запросов об отказе в обработке данных был как можно более простым для граждан, и запрещал использовать «метод, который разработан с этой целью или имеет существенное влияние на подрыв или нарушение решения гражданина об отказе»;

- институт уполномоченного агента – прежде организации позволялось отклонять запрос от уполномоченного агента, в котором агент не представляет доказательства, что он уполномочен действовать от имени гражданина.

Законодательство Калифорнии о ПД будет действовать до принятия федерального законодательного акта в той же сфере. До тех пор, пока такого закона нет, каждый штат вправе самостоятельно регулировать правоотношения в сфере защиты ПД на своей территории (***В Калифорнии приняты правила исполнения закона о праве граждан на удаление своих персональных данных // <https://d-russia.ru/v-kalifornii-prinjaty-pravila-ispolnenija-zakona-o-prave-grazhdan-na-udalenie-svoih-personalnyh-dannyh.html>. – 2020. – 17.08***).

Белоруссии следует перейти на электронное голосование на выборах, чтобы избежать давления на членов избиркомов. Такое заявление сделала глава белорусской Центральной избирательной комиссии Лидия Ермошина.

«Это (инциденты у избирательных участков. – Ред.) больше подталкивает к переходу на электронное голосование, чтобы никто не подвергался давлению».

Ранее Ермошина рассказала, что после президентских выборов ее в 1:00 эвакуировали из Дома правительства в центре Минска.

«Итоги выборов буквально получались в ручном режиме в силу того, что Центральная комиссия – по крайней мере я с аналитиком, нас было только двое – в час ночи была эвакуирована из Дома правительства. Поэтому мы не принимали результаты, мы приняли их только сейчас», – сообщила она (***Глава белорусской ЦИК заявила о необходимости перехода на электронное голосование // <https://iz.ru/1046218/2020-08-10/glava-belorusskoi-tcik-zaiavila-o-neobkhodimosti-perekhoda-na-elektronnoe-golosovanie>. – 2020. – 10.08***).

Члены Сената США Джефф Меркли (Jeff Merkley) и Берни Сандерс (Bernie Sanders) предлагают расширить федеральное регулирование

технологии распознавания лиц и разработали для этого законопроект о конфиденциальности биометрической информации, который потребует от частных компаний и корпораций получения письменного согласия от людей на сбор биометрических данных.

Если компании нарушат законодательство, граждане и официальные лица смогут подать на них в суд.

За последние несколько месяцев в США активно обсуждалось, должны ли правоохранительные органы иметь доступ к технологии распознавания лиц. Крупные технологические компании, включая IBM, Amazon и Microsoft, приостановили или свернули разработку подобных систем для правоохранителей. Сенаторы даже предложили закон, который наложит мораторий на использование биометрических данных федеральным правительством и воспрепятствует их использованию правоохранительными органами. Сообщение последовало за новостями о первом ставшем известным ложном аресте, произведённом полицией с использованием функции распознавания лиц.

Новый представленный во вторник сенаторами законопроект свидетельствует, что официальные лица обеспокоены не только тем, что правительство или правоохранительные органы имеют доступ к технологии, основанной на биометрии, но и тем, как частные компании используют распознавание лиц, а также вытекающими проблемами, которые может вызвать использование технологии.

Беспокойство по поводу использования распознавания лиц частными компаниями неуклонно растёт, отмечает издание. Так, например, некоторые ретейлеры внедряют технологию в камеры в своих магазинах, а компании по производству средств обеспечения безопасности домов встраивают технологию в дверные замки. Приводится также пример компании Clearview AI, которая собрала три миллиарда фотографий людей без их согласия (*Татьяна Костылева Американские сенаторы объявили о намерении запретить компаниям сбор биометрических данных без согласия гражданина // <https://d-russia.ru/amerikanske-senatory-objavili-o-namerenii-zapretit-kompanijam-sbor-biometricheskih-dannyh-bez-soglasija-grazhdanina.html>. – 2020. – 05.08*).

Новітня бібліографія зарубіжних та вітчизняних досліджень з проблематики електронного урядування

Галушак М. П., Галушак О. Я. Електронна Тернопільщина: стан та перспективи розвитку // Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування : Колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кирич Н. Б. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. – С. 7–32. Тотальне запровадження та розвиток електронного урядування покликані сприяти системному реформуванню усіх рівнів державного управління та місцевого самоврядування в Україні у світлі європейського вибору нашої держави. У статті досліджено практичне втілення програмних документів щодо розвитку електронного урядування на прикладі Тернопільської області. Висвітлено роль державних та волонтерських проектів у побудові ефективної системи взаємодії органів влади і громадськості з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Встановлено, що попри значні здобутки Тернопільщини у запровадженні е-послуг і е-демократії, зусилля владних органів повинні бути більше зосереджені на вирішенні потреб суспільства.

Кужда Т. І. Стан та перспективи розвитку електронного урядування в Україні та в світі // Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування : Колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кирич Н. Б. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. – С. 71–86. На сьогодні, впровадження та розвиток електронного урядування і його окремих елементів у життєдіяльність суспільства, громадян, держави та бізнесу є глобальним процесом. Створення електронних урядів та використання технологій електронного урядування задля розвитку інформаційного суспільства та електронної демократії визначено пріоритетними напрямками державної політики більшості країн світу, у тому числі й України. В статті здійснено аналізування рівня розвитку електронного урядування за показниками розвитку електронного уряду та електронної участі України та країн світу, а також визначено перспективи та напрямки вдосконалення електронного урядування в Україні. Виокремлено позитивні результати впровадження механізмів електронного урядування в Україні та вказано напрямки подальшого його розвитку.

Кулага І. В., Ткаченко О. В., Клівак В. В. Компаративний аналіз впровадження та розвитку електронного урядування в Україні та Естонії // Стратегія економічного розвитку України. – 2020. – Вип. 46. – С. 36–52. У статті досліджено сутність електронного урядування, структуровано етапи становлення та розвитку електронного урядування в Естонії та в Україні, проведено компаративний аналіз з метою встановлення логічних закономірностей, що впливають на впровадження електронного урядування, а також для пошуку переваг, визначення меж і можливостей використання естонського досвіду для розвитку електронного уряду в Україні. Здійснено порівняльний аналіз показників ІКТ-інфра-структури України та Естонії на регіональному та світовому рівнях. Визначено основні напрями подальшого розвитку електронного урядування в Україні у правовій, адміністративній, фінансовій, інфраструктурній і соціальній сферах. Проведено оцінку очікуваного ефекту від впровадження запропонованих заходів.

Мосій О.Б., Струтинська І. В. Дослідження ролі е-урядування у розвитку місцевого самоврядування // Актуальні проблеми публічного управління та адміністрування : Колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кирич Н. Б. – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2020. – С. 128–143. Проведено дослідження процесів е-урядування та аналіз існуючих практик е-урядування в органах місцевого самоврядування, визначено проблеми і перешкоди формуванню е-урядування. Здійснений аналіз сприятиме поширенню досвіду та оптимізації управлінських процесів на рівні місцевого самоврядування і, таким чином, сприятиме розширенню можливостей участі громадян в управлінні державою, вирішенню питань місцевого значення, допоможе Україні зміцнити свої позиції в міжнародних рейтингах розвитку е-урядування.

Семенченко А. І. Інформаційно-комунікаційні технології в публічному управлінні місцевими фінансами: стан та перспективи розвитку // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 13–14. – С. 86–91. Розкрито сутність та зміст використання інформаційно-комунікаційних технологій в публічному управлінні місцевими фінансами, визначено особливості організаційно-правового закріплення використання таких технологій. Досліджено основні завдання, на вирішення яких покликані інформаційно-комунікаційні технології в публічному управлінні місцевими фінансами. Аналізуються основні проблеми реалізації доступу всієї без винятку територіальної громади до процесу управління місцевими фінансами з використанням інформаційних технологій. Визначаються подальші перспективи розвитку технологічних можливостей процесів доступу громадян та суб'єктів господарювання до процесу управління місцевим економічним розвитком. Зроблено висновок, що на сьогодні відсутня реальна можливість впливу громади на формування місцевих бюджетів. Потребує запровадження єдиної інформаційно-комунікаційної платформи, в межах якої відбуватиметься формування програмно-операційних можливостей та програмних надбудов у системі доступу до кожного окремого напрямку реалізації функцій публічного управління місцевими фінансами.

Ткачук Л. М., Стахова О. А. Підвищення ефективності публічного управління засобами електронного урядування // The system of public administration in the context of decentralization of power : Collective monograph. Riga : Izdevniecība «Baltija Publishing», 2020. – С. 167–180. Статтю присвячено розв'язанню проблеми підвищення ефективності публічного управління в умовах інформатизації суспільства. В роботі розглядаються основні сучасні підходи до публічного управління засобами електронного урядування. Розглянуто 181 структуру публічного управління, методи електронного урядування, складники його інформаційно-технологічної інфраструктури, державну політику з розвитку електронного урядування, його технічні складники та їхнє призначення. Досліджено механізми взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, бізнесу та громадян у системі електронного урядування та надання управлінських послуг. Проаналізовано особливості нормативно-правового регулювання електронного урядування в Україні. Обґрунтовано необхідність захисту конфіденційних даних, покращення методів, заходів і засобів захисту інформації не лише від втрати, але й від модифікації та недозволеного виходу за межі зони функціонування або встановленого кола осіб, які мають право працювати з нею. Проаналізовано особливості ведення електронного документообігу та застосування електронного цифрового підпису в органах публічного управління.

Хлібороб Н. Функціонування інтегрованого порталу електронних адміністративних послуг: правові аспекти // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2020. – Вип. 70. Окреслено нормативно правові основи запровадження електронних адміністративних послуг в Україні. Зауважено, що одним із чинників, який суттєво знижує ефективність цифрових публічних сервісів є їх розподіл між різного рівня суб'єктами публічної адміністрації. Для подолання цієї перешкоди створено Єдиний державний веб-портал електронних послуг. Детально проаналізовано правові основи створення та функціонування Єдиного державного веб-порталу електронних послуг. Визначено чинники, які можуть негативно вплинути на його роботу. Зокрема, неактуальність інформації про адміністративні послуги, розмитість правового регулювання, відсутність інтегрованості публічних цифрових ресурсів і платформ. Також визначено передумови функціонування сервісу та його зручності для користувачів електронних адміністративних послуг. Ними є: інтеграція діючих публічних цифрових сервісів на основі єдиної платформи, ідентифікація, яка забезпечуватиме захист даних, зручність та зрозумілість інтерфейсу, формування переліків цифрових адміністративних послуг за критерієм «життєвих ситуацій».

Холодная Е. В. О цифровой трансформации государственного администрирования Дании // Вестник Саратовской государственной юридической академии. – 2020. – № 4 (135). – С. 230–234. Введение: цифровая трансформация государственного управления в настоящий момент является мировой тенденцией, которая, по оценкам специалистов за 2018 г., наиболее эффективно реализована в Дании. Использование международного опыта цифровизации государственного администрирования является актуальной задачей как в целях синхронизации национального законодательства, так и для возможного практического воплощения зарубежного опыта при преобразовании государственного управления. Цель: исследовать стратегию Дании по цифровизации государственного сектора и выделить ее основные направления. Методологическая основа: формально-логический и методы системного и сравнительного правоведения. Результаты: аргументирована авторская оценка перевода публичного управления в цифровой формат на основе принципа синергетического взаимодействия ИКТ и цифровых данных. Выводы: рассмотрены приоритетные направления цифровой стратегии Дании; сделаны предложения по практической реализации правового опыта Дании по цифровой трансформации государственного управления в условиях российской действительности.